

IV.7021.65.2016.MK

**Pan Mariusz Błaszczak
Minister Spraw Wewnętrznych
i Administracji**

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga wskazująca na rodzącą praktyczne problemy regulację ustawy z 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych (Dz.U. z 2010 r., Nr 167, poz. 1131 ze zm.).

Przepis art. 25 ust. 2 ustawy o dowodach osobistych przewiduje, że w imieniu osoby nieposiadającej zdolności do czynności prawnych lub posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych, ubiegającej się o wydanie dowodu osobistego, wniosek składa rodzic, opiekun prawny lub kurator. Jednak w wyniku tego, że słowo „rodzic” występuje w tym przepisie w liczbie pojedynczej oraz nie jest opatrzone żadnym dookreśleniem, zdarza się, że w sytuacji konfliktu między rodzicami, o dowód osobisty dla dziecka występuje **ten rodzic, który jest pozbawiony władzy rodzicielskiej bądź jego władza została ograniczona**. W takiej sytuacji rodzic albo nie jest uprawniony do reprezentowania dziecka w ogóle, albo jest uprawniony do tego jedynie w pewnej sferze spraw dziecka. Tymczasem właściwy organ gminy nie ma podstawy do odmowy wydania dowodu; nie ma także podstawy do żądania od występującego z wnioskiem rodzica żadnego dokumentu uprawniającego go do występowania w imieniu dziecka o wydanie dowodu – często byłoby to zresztą niemożliwe, gdyż w większości wypadków rodzice nie dysponują żadnym poświadczeniem tego, że mają pełnię władzy rodzicielskiej. Dopiero w razie regulowania zagadnienia władzy rodzicielskiej przez sądy pojawia się możliwość wykazania dokumentem, że dany rodzic ma władzę rodzicielską nad dzieckiem, że została mu ona odebrana bądź ograniczona.

Efektom takiej regulacji jest to, że – jak wynika z nadesłanej do Rzecznika skargi – zwracająca się do Rzecznika osoba, występująca z wnioskiem o wydanie dowodu, dowiedziała się, iż uprzednio z wnioskiem takim wystąpił drugi rodzic dziecka, którego władza nad nim została ograniczona, i dowód taki został mu wydany. W skardze wskazano na poważne obawy przed uprowadzeniem dziecka za granicę przy pomocy wydanego rodzicowi dokumentu. W skardze podniesiono ponadto, że opisane uregulowanie stwarza także innego rodzaju problemy: w jednym z warszawskich urzędów trwa swoisty spór między rodzicami innego dziecka – po uzyskaniu przez jednego rodzica dowodu dla dziecka, drugi rodzic składa oświadczenie o utracie dowodu i występuje o nowy. Obecnie dla dziecka wyrabiany jest już piąty dokument.

Sytuacji nie rozwiąże proste dopisanie do treści art. 25 ust. 2 po słowie „rodzic” zwrotu „niepozbawiony władzy rodzicielskiej” czy „dysponujący pełnią władzy rodzicielskiej” – pierwsza wersja nie zlikwidowałaby problemu, jako że rodzic ograniczony we władzy rodzicielskiej nadal mógłby występować z wnioskiem, zaś druga wersja skutkowałaby uniemożliwieniem złożenia wniosku np. samotnemu rodzicowi, którego władza nad dzieckiem poddana jest ograniczeniu w postaci nadzoru kuratora sądowego. Możliwe natomiast byłoby recypowanie normy obecnej już w ustawie z 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych (t. j. Dz.U. z 2013 r., poz. 268 ze zm.) – w art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy zostało to uregulowane następująco: „wniosek o wydanie dokumentu paszportowego osobie małoletniej składają **rodzice** lub ustanowieni przez sąd opiekunowie albo **jeden z rodziców lub ustanowionych przez sąd opiekunów wraz z pisemną zgodą drugiego z rodziców** lub ustanowionego przez sąd opiekuna, poświadczoną za zgodność podpisu przez organ paszportowy lub notariusza”. Uzupełnieniem tego przepisu jest treść art. 14 ust. 1 ustawy: „Na wydanie dokumentu paszportowego osobie małoletniej jest wymagana **pisemna zgoda obojga rodziców**, których własnoręczność podpisów poświadcza organ paszportowy lub notariusz, **chyba że na podstawie orzeczenia sądu jeden z rodziców został pozbawiony władzy rodzicielskiej lub władza ta została ograniczona. W przypadku braku zgodności stanowisk rodziców lub niemożności uzyskania zgody jednego z nich, zgodę na wydanie dokumentu paszportowego zastępuje orzeczenie sądu rodzinnego**”.

Należy także wskazać, że uzupełnieniem treści przepisów ustawy o dowodach osobistych w tym zakresie jest rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 29 stycznia 2015 r. w sprawie wzoru dowodu osobistego oraz sposobu i trybu postępowania w sprawach wydawania dowodów osobistych, ich utraty, uszkodzenia, unieważnienia i zwrotu (Dz.U. z 2015 r., poz. 212). W paragrafie 4 stanowi ono, że „Wniosek składa osoba ubiegająca się o wydanie dowodu osobistego, z wyjątkiem 1) osoby małoletniej, której do ukończenia 18 roku życia zostało więcej niż 30 dni, w imieniu której wniosek składa jeden z rodziców lub opiekun prawny; 2) osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie pozostającej pod władzą

rodzicielską, w imieniu której wniosek składa jeden z rodziców (...)”. Tymczasem w poprzedniej wersji rozporządzenia, z 6 lutego 2009 r. w sprawie wzoru dowodu osobistego oraz trybu postępowania w sprawach wydawania dowodów osobistych, ich unieważniania, wymiany, zwrotu lub utraty (Dz.U. z 2009 r., Nr 47, poz. 384 ze zm.), analogiczny przepis zawierał inne sformułowanie: „Wniosek składa się osobiście, z wyjątkiem: 1) osoby małoletniej, która nie ukończyła 13. roku życia, za którą wniosek składają rodzice lub ustanowieni przez sąd opiekunowie albo **jeden z rodziców lub ustanowionych przez sąd opiekunów wraz z pisemną zgodą drugiego z rodziców** lub opiekuna ustanowionego przez sąd, poświadczoną za zgodność podpisu przez organ gminy lub notariusza; 2) osoby małoletniej, która ukończyła 13. rok życia, a nie ma obowiązku posiadania dowodu osobistego, za którą wniosek składa jeden z rodziców lub opiekun ustanowiony przez sąd (...)”.

Uregulowanie stosowane we wcześniejszym rozporządzeniu, a zwłaszcza to wprowadzone w obecnej ustawie o dokumentach paszportowych, pozwala na ograniczenie jednostronnych decyzji rodziców i wymusza ich współpracę, a w razie jej braku, przewiduje zastępczą zgodę sądu rodzinnego.

W związku z powyższym zwracam się do Pana Ministra, na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t. j. Dz.U. z 2014 r., poz. 1648 ze zm.) z uprzejmą prośbą o rozważenie zasadności podjęcia inicjatywy ustawodawczej i zmiany art. 25 ustawy z 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych oraz rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z 29 stycznia 2015 r. w sprawie wzoru dowodu osobistego oraz sposobu i trybu postępowania w sprawach wydawania dowodów osobistych, ich utraty, uszkodzenia, unieważnienia i zwrotu w opisanym kierunku.

Podpis na oryginale